

Posudek vedoucí diplomové práce

Zuzana VAŘÁKOVÁ, Užitková zvířata ve středověku. Zdroj obživy, pomocník i vznešený symbol. Hospodářská zvířata ve světle bohemikálních literárních pramenů 14. a 15. století,

Ústav českých dějin FF UK, Praha 2022, 157 stran

Zájem o vnímání zvířat ve středověku a postoj společnosti k nim projevuje dlouhodobě a předkládaná diplomová práce je výsledkem soustavného studia a přemýšlení. V centru úvah diplomantky je snaha postihnout dvě stránky vztahu středověkých lidí k domácím užitkovým zvířatům: praktický přístup vyplývající z hospodářské užitkovosti domestikovaných zvířat a jejich vnímání v abstraktní rovině, zvláště v oblasti symboliky. Pramennou základnu si vymezila vybranými literárními díly, která reprezentují určitý žánr a vznikla nebo byla rozšířena v bohemikálním prostředí 14. a 15. století, jazykově česká i latinská (encyklopedie). Konkrétně vycházela z vybraných encyklopedií, exemplar a kronik, zvláštní pozornost věnovala *Nové radě* Smila Flašky z Pardubic. Uvedeným skupinám pramenů autorka vždy předeslala jejich charakteristiku. Opřela se o velmi širokou škálu literatury, z velké části zahraniční, zvláště anglicky psané.

V první části práce autorka nastínila praktické využití hospodářských zvířat, naznačila proces jejich domestikaci, způsob jejich chovu a šíři jejich přínosu. Ze zvířat, jimž se věnuje (hovězí dobytek, prasata, kozy) jednoznačně nejvíce komodit poskytoval hovězí dobytek (potraviny, suroviny), využitelný i jako tažná síla. Tato část práce je založená především na literatuře a jejím úkolem je upozornit na blízký kontakt mezi lidmi a zvířaty, který je odstupňován společenským statutem jednotlivých vrstev. Nejužší je pochopitelně u chovatelů hospodářských zvířat, u nichž zase rozhoduje šíře a účel chovu (pro vlastní spotřebu nebo na prodej). Tato část práce by se samozřejmě mohla dále rozvíjet, ať již sledováním principů a organizace zemědělské výroby (v práci v obrysech dobře naznačeno), či ekonomického využití, ale hlavní pozornost autorky se upínala jiným směrem.

Jádro práce představuje čtvrtá kapitola rozčleněná do dalších vhodně volených podkapitol. Diplomantka v nich rozebírá a interpretuje vědomostní obraz zvolených zvířat a jejich symbolické a alegorické pojmání ve vybraných literárních dílech. Nejvíce prostoru věnovala několika encyklopediím, jejichž výběr by bylo vhodné blíže zdůvodnit (což je námět k diskusi při obhajobě). Z českých autorů k nim zařadila Pavla Židka a jeho dílo *Liber viginti*

arcium, respektive přírodovědnou část, kterou vydala s českým překladem A Hadravová. Za pojednáním o exemplech následuje charakteristika chování vybraných zvířat v alegorické básni Nová rada. Posední oddíl je věnován historiografickým dílům, v nichž však jsou zmínky o hospodářských zvířatech velmi řídké.

Závěrečné shrnutí je střízlivé a přehledné. Autorka mimo jiné dospívá ke konstatování, že obraz vybraných zvířat ve středověké literatuře není jednoznačný, stejně jako jejich ocenění. V každém případě jim byla věnována vícestranná pozornost a to nejen z hlediska jejich hospodářské využitelnosti. Jde o téma velice široké, které lze dále rozvíjet. Na některé možné směry pokračování v bádání sl. Vařáková upozorňuje.

Práce je psána kultivovaným jazykem, velmi dobrá je též technická úroveň práce, včetně citací v poznámkách. Jen jsem postrádala odkazy na nedávno publikovanou zásadní knihu Pavlína Cermanová - Vojtěch Bažant - Jaroslav Svátek - Václav Žůrek, Přenos vědění. Osudy čtyř bestsellerů v pozdně středověkých českých zemích (2021), o jejíž existenci bezesporu ví.

Celkově považuji diplomovou práci Zuzany Vařákové za originální, zdařilé a inspirativní pojednání, které prokazuje autorčino zaujetí pro téma, její interpretační schopnosti a přehled o zahraniční literatuře. **Doporučuji** proto práci k obhajobě a navrhuji ji hodnotit **výborně**.

V Praze, 29. srpna 2022

prof. PhDr. Lenka Bobková, CSc.

Ústav českých dějin FF UK